

Billedfortælling med magiske sprækker

– en digital fortælling om oldtiden for de 4-8 årige

Resumé

Museum Østjylland har med støtte fra Kulturstyrelsens formidlingspulje 1 udviklet en digital billedfortælling om oldtiden. Materialet henvender sig til de 4-8 årige i børnehave og SFO. Fortællingen kan opleves i Museum Østjyllands store, digitale installation "Tidshjulet", som en interaktiv e-bog, der kan hentes i App Store og gennem onlineportalen www.tidsballon.dk.

Billedfortællingen er skabt i samarbejde mellem illustratør og forfatter Bodil Nygaard, Museum Østjylland og en gruppe 5-6 årige førskolebørn fra Hadsundvejens Skole i Randers. Børnene har igennem fortælling, dialog og en række lege og aktiviteter leveret input til den spændende fortælling om Hr. og Fru Sørensen, aben Charlie og børnene, der rejser i tiden. For at sikre både fagpædagogisk sparring og videndeling af projektet indgik pædagoguddannelsen, VIA University College, Randers i projektet.

Formål

Formålet med projektet var at give museets mindste brugere deres helt egen indgang til oldtiden. Vi ønskede at formidle de samme historier, som formidles til andre målgrupper, og som har baggrund i museet egen forskning i oldtiden. Men denne gang målrettet de yngste. Samtidig var det et mål at skabe et produkt – en billedfortælling – med en gruppe børn i målgruppen som medskabere.

Det var målet, at billedfortællingen skulle være tilgængelig som en forestilling i installationen "Tidshjulet", der i den forbindelse forvandles til et højtlysningsrum, hvor besøgende børn vil kunne opleve at blive omsluttet af den "enorme billedbog" og "højtlyserens" stemme. Samtidig ønskede vi at gøre fortællingen tilgængelig for børn ude i daginstitutioner og private hjem i form af en e-bog.

Det var forhåbningen at billedfortællingen ville vække de mindste museumsgæsters nysgerrighed, og rejse spørgsmål og tanker om forskelle og ligheder mellem dengang. Det har derfor været en rød tråd igennem hele projektet at sætte gang i indlevelsen og skabe en forståelse for, at der har været forskellige levevilkår til forskellige tider. Med afsæt i dette ønsker vi at stille en platform til rådighed for udviklende dialog mellem børnene og pædagoger, forældre og museumsformidlere.

Proces og samskabelse

Vi valgte at inddrage en gruppe førskolebørn (5-6 år) fra Hadsundvejens Skole i Randers som medskabere i projektet. Der var to grunde til, at vi inddrog netop denne gruppe:

1. Vi vurderede at børnene i førskolegruppen havde den helt rigtige alder i forhold til opgaven (5 og 6 år).
2. Hadsundvejens Skole og Museum Østjylland indgik i forvejen i et samarbejde om projektet "Museet som en del af den kreative skole". En fælles vision for mulighederne i samarbejdet mellem skole og museum, var derfor allerede etableret, hvilket gav det nærværende projekt et godt afsæt.

Medskabere fra Hadsundvejens Skole

I gennem 8 fredage var børnene fra Hadsundvejens Skole på besøg på museet sammen med deres pædagoger (3 timer hver gang). Her mødte de kunstneren (Bodil Nygaard) og arkæologerne (Julie Lolk og Lisette Berg Andersen). Fortælleforløbet var tilrettelagt sådan, at der var en række planlagte "trædesten" i fortællingen – steder, personer og ting, som skulle indgå i historien. Men imellem disse "trædesten" havde vi sørget for at skabe åbninger – magiske sprækker – hvor den fri fantasi kunne få frit løb. Den overordnede tanke var, at historien skulle foregå som en række nedslag i tiden, hvor hvert nedslag blev til en lille fortælling med en enkelt genstand som omdrejningspunkt. Konkret er det blevet til historien om et spøjst lille selskab, der rejser med en magisk luftballon og lander i forskellige tider.

Her møder de mennesker med helt andre levevilkår, som omgiver sig med helt andre ting, end dem vi kender i nutiden. Heldigvis er der en "oversætterknop" i ballonen, så det er muligt at tale med hinanden på trods af tid og sprog.

Fortælledagene med børnene forløb på den måde, at der blev vekslet mellem fortælling, dialog, spørgsmål, brug af rekvisitter og små rollespil. "Inde i fortællingen" stødte vi på fysiske ting, som vi kunne røre ved og se på. I én af fortællingerne indgik et jernalderlerkar, som børnene kunne undersøge, og hvorefter de fik selv vådt ler i hænderne. I en anden fortælling skulle de på jagt i udstillingen med bue og pil og skyde uroksen, der var repræsenteret som et uroksekranie kombineret med tegning af uroksen på væggen.

"Mødet" og dialogen med bronzealderhøvdingen, damen med lerkarret og alle de andre skabte grobund for mange gode refleksioner om livet dengang og nu, og dét at vi havde valgt at have en række åbne spørgsmål, hvor alle svar var lige gode – jo skørere jo bedre – gav børnene reel mulighed for at "lege med" og forme fortællingen.

Efter fortællingen fortsatte vi med at bearbejde dagens tema gennem tilpassede sanglege og forskellige kreative udfoldelser. Historien om lerkarret blev til en landskabsmodel i karton med huse, mennesker og dyr af pap og ler, mens historien om ragekniven fra jernalder blev til udarbejdelsen af smukke rageknive af guldpapir med indridsede mønstre, og historien om en tenvægt fra jernalderen blev til en "spinde-workshop", hvor børnene selv fik uld og håndtene i hænderne. Også her fik børnene mulighed for at snakke om og reflektere over dele af fortællingen på nye måder og med inddragelsen af krop og alle sanser.

Vi oplevede, hvordan dét at "lege sig ind i" en anden tid og "møde" personer med helt andre levevilkår og tankesæt rejste mange umiddelbare refleksioner og filosofiske spørgsmål om, hvor vi kommer fra, hvordan vi lever, hvad vi lever af, og hvad der sker, når vi dør. Som indledning spurgte vi hver gang børnene, om de kunne huske noget af turen fra sidste gang, og det var tydeligt, at en overordentlig stor mængde info var lagret, fordi den var indlejret i en "oplevet" fortælling.

Historier leges frem gennem skyggespil

Brugerinddragelse og samarbejdspartnere

Der var inden projektets opstart truffet en samarbejdsaftale med pædagoguddannelsen på VIA University College, Randers. I begyndelsen af projektforløbet fungerede lektor Anne Petersen som pædagogfaglig sparringspartner i projektet og som mellemlid til de studerende på pædagoguddannelsen. Senere i projektforløbet overtog lektor Margrethe Berg Andersen disse funktioner i forbindelse med sin undervisning i linjefaget Udtryk, Musik og Drama samt i Dansk, Kultur og Kommunikation. Jens-Ole Jensen, leder af Videncenter for Børn og Unges Kultur, indgik i projektet som overordnet tovholder på samarbejdet mellem VIA og Museum Østjylland.

Pædagog-studerende fra VIA University College Randers har som et led i deres studie afprøvet dét at arbejde med "oldtidsfortællinger" sammen med børnehavebørn både på museet og ude i institutioner. For museet gav det en enestående mulighed for at undersøge, hvordan den endelige billedfortælling vil kunne bruges af pædagoger og børn på egen hånd. For de pædagogstuderende gav samarbejdet mulighed for at afprøve deres teoretiske viden på et konkret case og afslutningsvis skrive eksamensprojekter på baggrund af erfaringerne.

Samarbejdet med de pædagogstuderende har ledt til mange sjove og kreative ideer til, hvordan billedfortællingen vil kunne ledsages af lege, snak og aktiviteter, der involverer krop og sanser såvel ude i institutioner som inde på museet. Nogle af disse input kan nu findes i form af aktivitetsark, der kan downloades på www.tidsballon.dk og bruges i arbejdet med fortællingen ude i institutionerne.

Tre af de pædagogstuderende fra VIA University College, Randers, der gav sparring til projektet og samtidig kunne bruge feltarbejdet på Museum Østjylland i deres uddannelse.

Ud over børn fra to daginstitutioner og en SFO, som de pædagogstuderende inddrog i projektet, deltog også en gruppe på ca. 20 fem-årige fra Børnehuset Bækkestien i Randers. Vi havde lavet de to første afsnit af billedfortællingen i en pilotudgave, og børnene fra Børnehuset Bækkestien blev i den forbindelse indbudt som testpublikum.

Ud fra børnenes reaktioner, der blev diskret observeret og noteret af Helle Lebahn Bentzen fra Museum Østjylland, kunne vi evaluere hvorvidt slutproduktet lod til at holde børnene fanget, om vi ramte det rette niveau og tempo mv. På baggrund af evalueringen færdiggjordes slutproduktet efterfølgende.

Slutprodukt

Den færdige billedfortælling har fået titlen: Den magiske Tidsballon. I praksis består fortællingen af over 80 illustrationer og en lydside med oplæsning og lydeffekter. Fortællingen kan opleves på tre platforme:

- I "Tidshjulet"
- På websitet www.tidsballon.dk
- Som app (søg Tidsballon)

"Tidshjulet": I museets store, digitale installation "Tidshjulet" vises historien som en film i seks afsnit. Det er lavet sådan, at en frise af billeder, der opsummerer hvert enkelt afsnit omslutter beskueren, mens en film vises på det midterste lærred, hvor der panoreres, klippes, zoomes osv. i billederne. Lydsiden kommer naturligvis fra "Tidshjulets" højtalere.

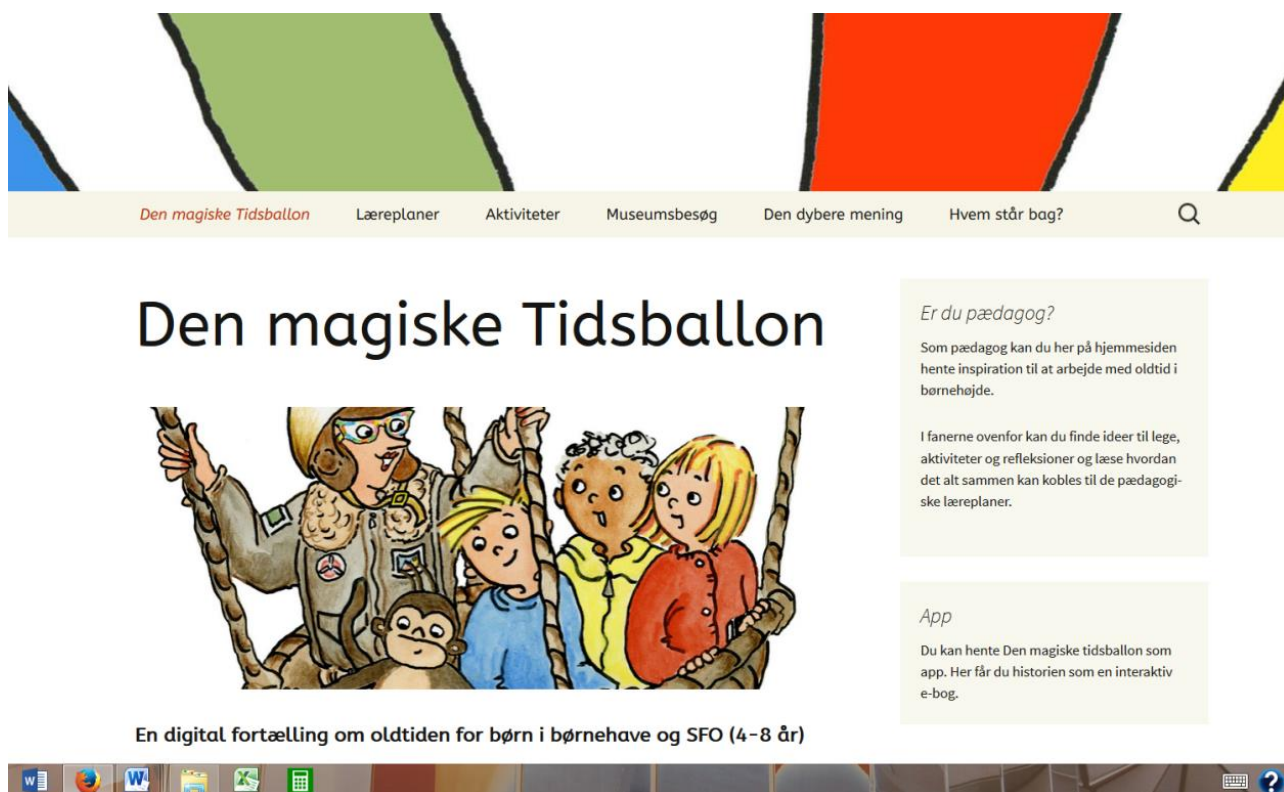
Visningen i "Tidshjulet" er tænkt som en kollektiv oplevelse for en børnegruppe ledsaget af voksne. Det skal i praksis fungere således, at institutioner og andre interesserede kan booke en visning i forbindelse med et museumsbesøg. Der er indlagt en pause i filmen, hvor der er mulighed for at spise madpakker eller gå på opdagelse på museet, og måske finde, nogle af de ting, som optræder i filmene.

"Tidshjulet" forvandles til billedbog.

Website: På www.tidsballon.dk kan historiens seks afsnit streames som små film én af gangen. På websitet er der også på en tilgængelig måde redegjort for hvordan materialet kan bruges i forbindelse med de pædagogiske læreplaner punkt for punkt. Det er også muligt at hente inspiration til at arbejde med oldtid og Den magiske Tidsballon i daginstitutioner og SFO. Til hvert afsnit i historien er der nemlig udarbejdet et aktivitetsark med ideer til lege, kreativ udfoldelse og refleksive spørgsmål.

Denne platform er tænkt som en fleksibel mulighed for at bruge materialet på egen hånd ude i daginstitutioner og SFO'er i større eller mindre grupper, og i det tempo og omfang man ønsker.

Den magiske Tidsballon Læreplaner Aktiviteter Museumsbesøg Den dybere mening Hvem står bag?

Den magiske Tidsballon

Er du pædagog?

Som pædagog kan du her på hjemmesiden hente inspiration til at arbejde med oldtid i børnehøjde.

I fanerne ovenfor kan du finde ideer til lege, aktiviteter og refleksioner og læse hvordan det alt sammen kan kobles til de pædagogiske læreplaner.

App

Du kan hente Den magiske tidsballon som app. Her får du historien som en interaktiv e-bog.

En digital fortælling om oldtiden for børn i børnehave og SFO (4-8 år)

Screenshot fra websitet www.tidsballon.dk

App: I app'en Tidsballon, der kan fås i App Store fungerer Den magiske Tidsballon som en interaktiv e-bog, hvor brugeren kan bladre og lytte i sit eget tempo, og samtidig trykke, trække og flytte på forskellige elementer på siderne, udløse lyde og effekter osv.

Denne platform skal bruges på Ipad og egner sig bedst til brug af en enkelt eller få brugere af gangen. Til gengæld lægger interaktiviteten op til en mere aktiv og legende tilgang til historien.

Screenshots fra den interaktive app Tidsballon

Alle illustrationer er skabt af Bodil Nygaard, der også skrev den endelige historie i samarbejde med projektleder Julie Lolk og på baggrund af børnenes input. Endvidere stod Bodil Nygaard som ankerperson i fortælleseancerne med børnene.

Oplæsning af historien er foretaget i samarbejde med Randers Egnsteater af skuespiller Erik Viinberg instrueret af Tine Eiby. Samarbejdet byggede videre på erfaringer fra tidligere filmprojekter, hvor Museum Østjylland og Randers Egnsteater har arbejdet tæt sammen.

Lydredigering og klipning af filmen er foretaget af Museum Østjyllands fotograf og lydtekniker Hans Grundsøe, og e-bogen er produceret af Julie Lolk programmet Demibooks Composer Pro.

Under indtaling af lydsiden i Radio ABC's lydstudie, som de gavmildt havde udlånt til os. Fra venstre: Bodil Nygaard, Tine Eiby, Erik Viinberg og Julie Lolk

Videndeling, tilgængelighed og evaluering

Projektet er løbende blevet evalueret af de deltagende pædagoger og børn. Det arkæologisk faglige indhold er kvalitetssikret af museumsinspektør Benita Clemmensen, Museum Østjylland. Det dramaturgiske i teksten og i pilotudgaven af slutproduktet blev evalueret af instruktør Tine Eiby fra Randers Egnsteater. Endvidere vil der internt på museet blive udarbejdet en skriftlig evaluering.

Videndeling om projektet og skabelsesprocessen er sket gennem Børnekulturens Netværk og på www.formidlingsnet.dk undervejs i forløbet, og det er planen, at der skal skrives en eller flere artikler om projektet i museets egen årbog og i MIDs Magasin og/eller BUPL's fagblad. Projektet skal endvidere formidles via MMEEx (www.mmex.dk).

Den magiske Tidsballon er nu tilgængelig på Museum Østjylland og i hele landet via website og app. Udbredelse af kendskabet til ressourcen skal ske gennem målrettet markedsføring. Dels i form af plakater og postkort, der vil blive distribueret til daginstitutioner, skoler og biblioteker. Dels i form af en ekstraordinær dag på Museum Østjylland ("Museum for de mindste") hvor 350 daginstitutionsbørn med pædagoger i Randers Kommune inviteres til en dag i Den magiske Tidsballons tegn.

På Kulturhusdag i Randers 7. marts 2015 fik vi på museet mulighed for at "afprøve" den færdige fortælling på et bredt publikum af børn og deres voksne. Vi havde bygget en "luftballon", som børnene kunne kravle ind i, og derinde kunne de se filmene på en skærm. Udenfor mødtes de af hr. og fru Sørensen og en vifte af aktiviteter, der var relateret til oldtiden og fortællingen. (Fra venstre hr. Sørensen (Julie Lolk), Malou (Johanne Clemmensen), fru Sørensen (Benita Clemmensen) og forfatter og illustration Bodil Nygaard.